

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI
MTIHANI WA UALIMU DARAJA LA A

664

MITAALA NA UFUNDISHAJI

Muda: Saa 3.

MAJIBU

Year: 2009

Maelekezo.

1. Karatasi hii ina sehemu **A**, **B** na **C**.
2. Jibu maswali **yote** katika sehemu **A** na maswali **mawili (2)** kutoka sehemu **B** na swali **moja (1)** kutoka sehemu **C**.
3. Sehemu **A** ina alama 36, sehemu **B** ina alama 40 na sehemu **C** ina alama 24.
4. Vifaa vya mawasiliano na vitu vyote visivyoruhusiwa **havitakiwi** ndani ya chumba cha mtihani.
5. Andika **namba yako ya mtihani** katika kila ukurasa wa kijitabu chako cha kujibia.

SEHEMU A (alama 36)

Jibu maswali yote katika sehemu hii.

1. Fafanua dhana ya Mwanafunzi kama Kielelezo katika mitaala.

Dhana ya mwanafunzi kama kielelezo ina maana kwamba mwanafunzi ndiye kipimo cha kufanikisha malengo ya mtaala.

Huhakikisha mtaala unaandaliwa kwa kuzingatia uwezo, mahitaji, na maslahi ya mwanafunzi.

Inahimiza mwalimu kutumia mbinu zinazofaa ili mwanafunzi aweze kufanikisha uelewa na stadi zinazokusudiwa.

Husaidia katika kupanga maudhui, mbinu, na vigezo vya tathmini vinavyolenga maendeleo ya mwanafunzi.

Aidha, dhana hii inachangia kuhakikisha mtaala unaendana na matokeo halisi yanayotarajiwa kwa mwanafunzi.

2. Bainisha kazi tatu (3) za Kamati ya Mitaala katika shule.

Kwanza, kamati hupanga ratiba ya masomo na kuhakikisha kila somo linafungwa kwa usahihi kulingana na muda na malengo.

Pili, hutoa mwongozo kwa walimu juu ya mbinu bora za kufundishia, nyenzo, na vigezo vya tathmini.

Tatu, hufuatilia utekelezaji wa mtaala, kuhakikisha malengo yanatimizwa na kubaini changamoto zinazohitajika kutatuliwa.

3. Kwa nini upimaji na tathmini ni kipengele muhimu katika ufundishaji na ujifunzaji?

Upimaji na tathmini hutoa taarifa muhimu kuhusu maendeleo ya mwanafunzi na uelewa wake wa somo.

Husaidia mwalimu kubaini wanafunzi waliyoelewa vizuri na wale wanaohitaji msaada zaidi.

Huhimiza motisha kwa wanafunzi kwa kutoa mrejesho wa haraka kuhusu jitihada zao.

Inarahisisha mwalimu kuboresha mbinu za kufundisha ili kupata matokeo bora zaidi.

Aidha, tathmini ni kipimo cha ubora wa mtaala na utekelezaji wake shuleni.

4. Tofautisha njia ya kuigiza na njia ya uigizaji dhima kama mbinu za kufundishia.

Njia ya kuigiza inahusisha mwanafunzi kuigiza hali au dhana ili kuelewa somo kwa vitendo.

Uigizaji dhima ni mbinu ambapo mwanafunzi anaigiza dhima ya mhusika au kipengele fulani cha somo kwa lengo la kuelewa dhana ya somo.

Kuigiza kunasisitiza ushiriki wa kila mwanafunzi, wakati uigizaji dhima unalenga kujenga uelewa wa kina wa dhana maalum.

Njia ya kuigiza ni ya jumla, inaweza kuwa na vipengele vya burudani, wakati uigizaji dhima ni wa kitaaluma na una lengo la kielimu.

Kuigiza huimarisha kushirikiana na ubunifu, huku uigizaji dhima ukiimarisha uelewa wa malengo ya somo.

5. Orodhesha sifa nne (4) za zana bora ya kufundishia na kujifunzia.

Kwanza, lazima ziwe salama kwa wanafunzi wote kutumia, zisizo na hatari za kiafya au kimwili.

Pili, ziwe rahisi kutumia na kueleweka na mwanafunzi bila hofu au changamoto kubwa.

Tatu, ziwe zinazohusiana moja kwa moja na malengo ya somo, zikiimarisha uelewa wa dhana na stadi.

Nne, ziwe za kudumu na zenye ubora wa kutosha ili ziweze kutumika mara nyingi bila kuharibika.

6. Fafanua umuhimu wa maudhui ya somo katika andalio la somo.

Maudhui ya somo hutoa msingi wa kile mwanafunzi anapaswa kujifunza, kuhakikisha malengo ya somo yanatimizwa.

Huhakikisha somo linafuata mchakato wa kistrategia, kutoka rahisi hadi changamoto zaidi.

Huhimiza mtaala kuendana na ujuzi, stadi, na maarifa yanayohitajika kwa mwanafunzi.

Husaidia mwalimu kuandaa mbinu na zana zinazofaa kufanikisha ujifunzaji.

Aidha, maudhui huchangia uelewa wa kina wa mwanafunzi, kuunganisha dhana na vitendo.

7. Eleza maana ya azimo la kazi la kila wiki na taja umuhimu wake.

Azimo la kazi la kila wiki ni mpango wa shughuli za darasa unaoandaliwa mwanzoni mwa wiki kuonyesha masomo, malengo, na shughuli zinazotarajiwa kufanyika.

Huhakikisha mwalimu anapanga masomo kwa uwiano na muda uliopangwa, kupunguza mkanganyiko.

Huchangia kupanga rasilimali, kuhakikisha vifaa vinapatikana kwa kila somo.

Huhimiza ulinganifu wa shughuli za darasa, kuhakikisha kila somo lina nafasi sawa.

Aidha, hutoa mwongozo kwa wanafunzi na walimu, kuongeza uwazi na kurahisisha ufundishaji.

8. Taja misingi mitatu (3) ya kijamii inayoathiri uundaji wa mitaala.

Kwanza, tamaduni na maadili ya jamii, ambayo huathiri maudhui yanayofundishwa na mbinu za kufundisha zinazotumika.

Pili, matarajio ya jamii kuhusu elimu, kama vile ujuzi unaohitajika na tabia zinazothaminiwa.

Tatu, ushirikiano wa wazazi, walimu, na jamii katika mchakato wa elimu, kuhakikisha mtaala unakidhi mahitaji ya kijamii.

Misingi hii inahakikisha mtaala unaendana na jamii, kuhimiza ulinganifu wa maadili, maarifa, na ujuzi.

9. Kwa nini mwalimu anahitaji kujitathmini baada ya kumaliza kipindi cha somo?

Kujitathmini kunamruhusu mwalimu kubaini nguvu na udhaifu wa ufundishaji wake.

Huhimiza kuboresha mbinu za kufundisha, kuongeza ushirikiano na uelewa wa wanafunzi.

Husaidia mwalimu kubaini kama malengo ya somo yamefikwa kikamilifu.

Hutoa fursa ya kupanga maboresho kwa vipindi vijavyo, kuhakikisha ufanisi unaoongezeka.

Aidha, huongeza taaluma ya mwalimu kwa kuhakikisha anatimiza wajibu wake kimaadili na kitaaluma.

SEHEMU B (alama 40)

Jibu maswali mawili (2) kutoka sehemu hii.

10. Jadili faida nne (4) za kutumia mbinu ya kazi za vikundi darasani na taja mapungufu mawili (2) ya mbinu hiyo.

Faida: Kwanza, huchangia ushirikiano kati ya wanafunzi, kuimarisha mawasiliano na mshikamano wa kijamii.

Pili, huongeza motisha na ushiriki wa wanafunzi kwani wanajihusisha moja kwa moja katika kujifunza.

Tatu, huchangia kuunganisha ujuzi wa dhana na vitendo, kwani kila mwanafunzi ana nafasi ya kushiriki.

Nne, hutoa mwalimu taarifa za haraka kuhusu maendeleo ya kila mwanafunzi na changamoto zinazojitokeza.

Mapungufu: Kwanza, kunaweza kuwa na wanafunzi wachache wanaoshirikiana vibaya au kukosa ushiriki.

Pili, muda wa kufundisha unaweza kuongezeka, kwani mwalimu anapaswa kusimamia vikundi vyote.

11. Fafanua kwa kina jinsi azimio la kazi linavyomsaidia mwalimu kuokoa muda na kupanga rasilimali.

Azimio la kazi linatoa mpangilio wa shughuli, somo, na muda unaotumika kwa kila shughuli, hivyo mwalimu hatapoteza muda kuamua hatua inayofuata.

Huhakikisha kila zana au rasilimali inapatikana kwa wakati unaofaa, kuepuka ucheleweshaji.

Huchangia kupanga muda wa kujifunza na kufundisha kwa uwiano, kuhakikisha kila somo lina nafasi ya kutekelezwa kikamilifu.

Huruhusu mwalimu kutambua mahitaji ya zana au vifaa kabla ya somo, hivyo kuongeza ufanisi.

Aidha, hupunguza msongamano na usumbufu katika darasa, kuhakikisha mchakato wa kujifunza unafanyika bila kuchelewa.

12. Wewe ni mwalimu mwanafunzi uliyemaliza mazoezi ya kufundishia. Eleza changamoto nne (4) kuu ulizokumbana nazo na namna ulizitatua.
- Kwanza, changamoto ya kuwasilisha somo kwa kila mwanafunzi. Nilitatua kwa kutumia mbinu za kazi za vikundi na maonyesho ili kuwashirikisha wote.
- Pili, changamoto ya uhaba wa zana za kufundishia. Nilitatua kwa kuunda zana rahisi zinazoweza kutengenezwa na wanafunzi wenyewe.
- Tatu, changamoto ya kudhibiti nidhamu. Nilitatua kwa kuweka kanuni wazi na kutumia mbinu za motisha.
- Nne, changamoto ya muda mfupi wa kufundisha. Nilitatua kwa kutumia azimio la kazi la kila wiki, kupanga hatua kwa wakati unaofaa.
13. Kwa kutumia somo la Sayansi au Maarifa ya Jamii, tunga zana za kufundishia na kujifunzia ambazo zinalenga milango ya maarifa ya kuona na kugusa kwa wanafunzi.
- Kwa mfano, somo la Sayansi – mimea na sehemu zake. Tunga zana kama mifano ya plastiki ya mmea, mashina ya kugusa majani, na picha za sehemu mbalimbali za mmea.
- Somo la Maarifa ya Jamii – ramani ya kijiji. Tunga zana kama ramani ndogo za kugusa na kuona, modeli ya nyumba, au mifano ya jamii ndogo.
- Hizi zana husaidia wanafunzi kuona na kugusa dhana husika, kuunganisha nadharia na vitendo.

SEHEMU C (alama 24)

Jibu swali moja (1) kutoka sehemu hii.

14. Jadili mikakati mitano (5) ya kusimamia nidhamu katika darasa la shule ya msingi lenye changamoto.
- Kwanza, kuweka kanuni wazi mwanzoni mwa muhula na kuhakikisha kila mwanafunzi anaelewa matarajio.
- Pili, kutoa motisha na pongezi kwa wanafunzi wanaofuata kanuni, kuimarisha tabia chanya.
- Tatu, kutumia mbinu za kugawanya darasa katika vikundi vidogo kudhibiti ushiriki na nidhamu.
- Nne, kutumia mfano wa mzuri wa tabia chanya ili kuwahamasisha wanafunzi wanaoshindwa.
- Tano, kuendesha majadiliano ya darasa ili kuzungumzia matokeo ya vitendo visivyo vya nidhamu na njia za kuboresha.
15. Fafanua umuhimu wa kufundisha kwa vitendo katika kufanya wanafunzi waelewe dhana ngumu.
- Kufundisha kwa vitendo husaidia wanafunzi kuunganisha nadharia na mazoezi, hivyo kuelewa dhana ngumu kwa urahisi.
- Huchangia kuongeza motisha ya kujifunza, kwani wanafunzi wanashirikiana moja kwa moja katika somo.
- Huruhusu mwanafunzi kufanya majaribio na kuona matokeo ya vitendo, hivyo kuongeza uelewa wa kina.

Huhimiza ubunifu, mshikamano wa kijamii, na stadi za vitendo ambazo ni muhimu katika maisha ya baadaye.

Aidha, husaidia mwalimu kubaini changamoto za ujifunzaji na kutoa msaada unaohitajika kwa wakati.

16. Eleza umuhimu wa kuunganisha masomo katika ufundishaji wa mtaala wa msingi.

Kuunganisha masomo husaidia mwanafunzi kuona uhusiano kati ya dhana tofauti, kuimarisha uelewa wa jumla.

Huchangia kutumia rasilimali kwa ufanisi, kwani mbinu au zana zinaweza kutumika kwa masomo mengi.

Huhimiza ujifunzaji wa kina, kwani mwanafunzi haipati dhana kwa sehemu moja tu bali kwa muktadha mpana.

Inaboresha motisha na mshikamano wa wanafunzi, kwani wanaona umuhimu wa kujifunza masomo yote.

Aidha, huchangia ubunifu wa mwalimu katika mbinu za kufundisha na kupanga masomo.